

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכי"ד

גליון מס' 450

ערש"ק פרשת ויגש, ד' טבת תשע"ה

מלך של אמת!

על הפסוק הפותח את פרשתינו "ויגש אליו יהודה וגו'" כותב המדרש רבה (צ"ג ב') וז"ל: "ויגש אליו יהודה - כי הנה המלכים נועדו עברו יחדו", "כי הנה המלכים נועדו" - זה יהודה ויוסף, "עברו יחדו" - זה נתמלא עברה (כעס) על זה, וזה נתמלא עברה על זה וכו'. "רעדה אחזתם שם" - אלו השבטים, אמרו: "מלכים מידיינים אלו עם אלו, אנו מה אכפת לן, יאה למלך מידיין עם מלך". ובילקוט "לקח טוב" הביא את דבריו של הגרי"ל בלוך בסיפרו "שיעורי דעת" שהקשה על דברי המדרש: איך יתכן ששבטי י-ה התפעלו כל כך מזה שיהודה ויוסף מלכים הם? ועוד קשה, הרי יהודה לא היה מלך, אדרבא אחיו הורידוהו מגדולתו אחרי מכירת יוסף? וגם לגבי יוסף תמוה הדבר שהשבטים ייחסו לכאורה חשיבות למשרת משנה למלך שהיתה לו עד ש"רעדה אחזתם"? ותירץ הרב בלוך זצ"ל שאנו רגילים לקרוא בשם מלך למי שיש לו מדינה ועם רב נמצא תחת ממשלתו. והוא מטיל אימתו בעזרת אנשי מלחמתו על אנשי מדינתו למען יסורו למישמעתו והנהגתו, ועל ידי זה הוא שואב כוחו להנהיג את העם. מלך כזה אינו מלך מחמת כוח אישיותו, ועוצמתו ומעלתו אלא רק מצד עבדיו, ועל כזה מלך נאמר "איך מלך בלי עם". אם תמרוד בו מדינתו, תיבטל מלכותו וממילא הוא נצרך להם והופך להיות להם לעבד! וכל זמן שאדם חי את חיי החומר, קשה לו להשתחרר מההתחשבות בדעת העם מה יאמרו וכיצד יקבלו דבריו! נמצא שהוא מלך - עבד, אולם מלך אמיתי הינו מלך שבראש ובראשונה שולט ומולך הוא על סביבתו הקרובה ביותר, היינו על עצמו, כאשר ימשול כראוי על כוחותיו וריגשותיו לפי שיכלו הזך, ולא ימשך אחר גופו ותאוותיו, רצונותיו וטבעיו, אזי יהיה למלך שכל העם יסור למישמעתו ללא הגברת כח השליטון והטלת אימת כוחו ושיבטו. יוסף ויהודה היו בראש ובראשונה מלכים על עצמם, בעבור זה גילו לנו חז"ל זכו למלכות, כמובא במדרש: "מפני מה זכה יהודה למלוכה, מפני שהודה על מעשה תמר, בשעה שהיתה לו אפשרות לכסות ולהתחמק ולברוח מהאחריות על המעשה, הודה ולא בוש - זוהי גבורת המלוכה ולו יאתה מלוכה! ואכן זכה שיצאו ממנו מלכים ומשיח בן דוד יהיה מזרעו. גם אצל יוסף מצינו בחז"ל שכאשר שאלו עבדי פרעה היאך ניתן כתר מלכות לעבד היוצא מבית הכלא, אמר להם פרעה: "גווני מלוכה אני רואה בו", וחז"ל ביארו במקום אחר מה היו אותם גווני מלוכה: אמר רבן שמעון בן גמליאל, יוסף משלו נתנו לו. פיו לא נשק לעבירה (עם אשת פוטיפר) - על פיך ישק כל עמי, גופו שלא נגע בעבירה - וילבש אותו בגדי שש, צווארו שלא הרכין לעבירה - וישם רביד זהב על צווארו, ידיו שלא מיששו בעבירה - ויסר המלך טבעתו מעל ידו ויתנה על יד יוסף, רגליו שלא פסעו בעבירה - ייתנון וירכבון על קרונין, וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו, מחשבה אשר לא חשבה בעבירה - תבוא תקרא חוכמה. ויקראו לפניו אברך. אב בחוכמה ורך בשנים" (מדרש רבה) גבורת הדעת ואמיצות הלב שבהם משל יוסף בכל אבריו, אלו הם גווני המלוכה שהיו מכירים בו, אף מיוסף עתיד לצאת משיח בן יוסף. מעתה מובנת הרעדה שאחזה בשבטים בראותם את יהודה ויוסף מדיינים אלו עם אלו, לא תואר המלכות החיצוני הוא שעשה רושם כה עז עליהם, אלא בראותם את גודל אישיותם ועוצם מעלתם וגודל ממשלתם ביצרם לכן נבהלו השבטים ורעדה תאחזמו, וכאשר סיים "השיעורי דעת" נושא זה קרא לתלמידיו "מישלו על כוחותיכם המפריעים אתכם מעבודת ה' ואז תתפתחו ותשתלמו להיות מושלים על עצמכם, נושאים עול ההמון - ותזכו להיות מנהיגי הדור! אחים יקרים, נתמיד בלימוד המוסר בריגשת הלב בכדי שנוכה להשריש בקירבנו עד כמה גדולים כוחותינו, נעבוד על מידותינו ונזכה ללכת בדרכי אבותינו ולזכך נשמותינו עד שיבוא גואל במהרה בימינו!

אין תירוצים!

רבים הם האנשים שכשואלים אותם מדוע הם נוהגים כך וכך והרי זה נגד ההלכה? טוענים הם ואומרים: אני כבר אסתדר, בשמים אדע מה לומר. לדוגמא שואלים אדם כיצד אתה מקשה את עורפך ולבך ומשתמש באינטרנט לא מפוקח וכשר שיצאו נגדו כל גדולי ישראל מכל החוגים ומכל הזרמים, דבר ארור שגרם לשואה רוחנית והרס בתים רבים מישראל. אחד מתרוצציו (שמביא לו יצר הרע בכבודו ובעצמו) הוא כבר יסתדר בשמים בשמים יבינו אותי. ובכן, לכל אותם מדומיינים נועד מאמר זה. בפרשתנו הנפלאה אנו קוראים על האחים הקדושים שבטי י-ה העומדים לפני סגנו של מלך מצרים. יוסף עדין לא גילה את זהותו. הגיעו מים עד נפש "ולא יכול יוסף להתאפק לכל הניצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעליי". חמש מילים בודדות השמיע יוסף לאחיו "אני יוסף העוד אבי חי", והתורה הקדושה מעידה "ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו". ובמדרש כתוב שפרחה נשמתו: כשהיה רבי אלעזר מגיע לפסוק הזה היה בוכה ואומר: ומה תוכחה של בשר ודם כך, תוכחה של הקב"ה על אחת כמה וכמה (תגידה ד:). ובמדרש תנחומא כתוב: אר"י ווי לנו מיום הדין ווי לנו מיום התוכחה, ומה יוסף שכאמר לאחיו אני יוסף פרוחה נשמתו, כשעומד הקב"ה לדין וכו' על אחת כמה וכמה. כשיבוא הקב"ה לתבוע על דין המצוות וכשעה של תורה על אחת כמה וכמה. ע"כ. ומספיק אם נזכור שברגע הדין לעתיד לבוא אדם ישכח אפילו את שמו ולבטח שישכח ואף לא יעז לטעון טענות של הבל ושטות. אחים ואחיות יקרים, עדין לא אבדה התקוה, נקום ונודה על האמת ונציית לגדולי ישראל, נעשה מעשה ונתקרב לבורא עולם ולתורתו הקדושה ונזכה בקרוב לגאולה!

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

כניסת שבת	יציאת שבת	רבנו ת"א
16:21	17:23	17:55
16:07	17:22	18:00
16:10	17:21	17:56
16:28	17:25	18:01

הפטרת השבוע: ויהי דבר... ואתה בן אדם

מיטעמים לשבת

**"ונאמר אל אדוני לא יוכל
הנער לעזוב את אביו ועזב
את אביו ומת" (מד,כב)**

אם יעזוב את אביו דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אמו בדרך מתה (רש"י). לכאורה יש לשאול, והרי גם אם ילך עם אביו, יכול הלילה למות בדרך, ולמה דווקא אם יעזוב את אביו ימות בדרך? יש לומר בדרך רמז, שהכוונה כאן למיתה רוחנית, שאם יעזוב את אביו, הרי תחסר לו מצות כיבוד אב ואם, ונחשב שמת ממצות כיבוד אב ואם, ומה שאמר רש"י "שמא ימות בדרך", הכוונה שהעולם הזה נקרא דרך, כיון שכולם הולכים כאן בדרך להגיע לעולם הבא... (תורת הפרשה)

**"כי איך אעלה אל אבי והנער
איננו אתי" (מד,לד)**

דבר זה צריך כל יהודי לומר לעצמו: איך אעלה אחר כך אל אבי שבשמים, וימי הנעורים אינם איתי? יש, איפוא, להשיג היטב על ימי הנעורים, לבל יכלו בהבלים ובבטלה... דבר זה צריך גם כל אב בישראל לומר לעצמו: איך אעלה אל אבי שבשמים, והנערים הרכים אינם איתו, מאחר שלא חינכתי אותם על ברכי התורה והיהדות?... (מעיינה של תורה)

**"ולא יוכל יוסף להתאפק"
(מה,א)**

כתב בספר "שם שמואל": יוסף רצה בעיקר לעורר בהם רגשי הכנעה ושיפלות, למען תהא זו תשובה על חטאם. לפיכך דיבר איתם קשות וגרם להם צער וייסורים. ואילו הם לא זעו כלל ולא גילו כל סימן של הכנעה בפני יוסף. אבל עכשיו, משהתחיל יהודה לגלות הכנעה והירבה לומר: "עבדך", בקבלו עליו עול ממשלתו של יוסף - לא יכול עוד יוסף להתאפק והתוודע אל אחיו, כיון שכבר השיג את מטרותיו... (מעיינה של תורה)

**"ואת יהודה שלח, להורות
לפניו גושנה" (מז,כח)**

רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל כתב, שדיוקו של המדרש מלשון "לפניו", שהוא לשון כבוד ויוקר. כמו "לאכול לחם לפני האלוקים". וכן יתבאר כאן "להורות לפניו", מלשון מעלה וחשיבות - ומה נעלה יותר מלימוד התורה הקדושה, ומה נכבד יותר משיבה ובית הוראה! והגאון רבי דוד פרדו זצ"ל כתב בספרו "משכיל לדוד", שהואיל והקדוש ברוך הוא בישר ליעקב אבינו עליו השלום: "אנכי ארד איתך מצרימה", וידע יעקב שארץ מצרים מלאה גילולים ואין בה מקום להשראת השכינה, פחד שמא השכינה תסתלק

ממנו שם. לפיכך שלח את יהודה לייסד שם בית תלמוד, כי במקום בו לומדים תורה, שורה קדושה ויש השראת שכינה! רבינו הרלב"ג זצ"ל למד מפסוק זה הוראה והדרכה, שהיוצא לדרך מכין מראש מורה דרך ואכסניה ראויה, ולא יסמוך על כך שכאשר יגיע ימצא כבר מי שידריכו ויסתדר איכשהו. כי רבים נותרו אובדי עצות ודרך, ואחרים נפלו בידי רמאים והתעומו וניצלו!

(מעייין השבוע)

"ויעל יוסף לקראת אביו" (מז,כט)

כתב רבינו הרלב"ג זצ"ל, שהתורה הקדושה ביקשה כאן ללמדנו לקח: "והוא, שראוי להיות לאדם לכבד הוריו כפי מה שאפשר, ולא ימנעוהו מזה עוצם הצלחתו בממשלה ובשלטונות, וטרדתו בעסקים. ולזה תמצא שיוסף, עם היותו מושל בכל ארץ מצרים, והיה עם זה משביר לכל עם הארץ, ולכל שאר הארצות הקרובות - הנה נזדרז לצאת לקראת אביו, לכבדו ולראות פניו!". (מעייין השבוע)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

שהחייט החזיר לפרעון חובו... נקל לתאר את הרגשתו של הרש"ש ברגע זה, הוא נסער לגמרי, והבין שהצדק הוא עם החייט. הרש"ש לא היסס לרגע. מיד יצא לרחוב וחקר ושאל היכן נמצא החייט, ואנשים אמרו לו שהחייט מחמת השמועה הרעה שיצאה עליו עקר את דירתו וחנותו לאזור מרוחק יותר... לבסוף הרש"ש גילה את חנותו של החייט ומיד פתח את הדלת, נכנס לחנות ונפל מלוא קומתו על הארץ: תמחל לי! צדקת ממני, החזרת את ההלוואה ואני אשם. אבל החייט המבוייש לא קיבל זאת והשיב כנגדו: לא, אינני מוחל! הרי הרגת אותי! וכל העיר חרצו את דיני נוכל, גנב שקרן. הרש"ש הרהר בינו לבין עצמו ואמר לחייט: אתה באמת צודק, ועל כן אני מציע לתקן את חטאתי, באופן שאעבור בכל העיר ואלך לכל בתי הכנסת ואתוודה בפני קהל עם ועדה שאני חטאתי ואתה צודק. אבל החייט המשיך לומר בעקשנות: לא אינני מוחל, כי מה יאמרו הבריות? כולם יאמרו שהרש"ש צדיק, וברוב צדקתו ראה שכל בני העיר הפסיקו לתת עבודה לחייט, ואז קם וריחם עליו והחליט לומר שהחייט צודק. כששמע הרש"ש כך, אמר לחייט: עלה בדעתי רעיון, לך יש בן ולי יש בת. אני אקח את בנך חתן לבתי, ואז כולם יבינו ויאמינו שהכל אמת ואתה אדם ישר והגון. באותו רגע אורו עיני החייט ואמר: באופן כזה אני מוחל... וכך קרה באמת שבן החייט נעשה חתן אצל הרש"ש... וכמוכן שהחייט נתכבד בעיני כל, הרבה מאוד לאין שיעור...

(תורת הפרשה)

מסופר על הגאון רבי שמואל שטראשון זצ"ל המכונה הרש"ש (בעל "הנהגות וחייו הרש"ש על הש"ס") שהיה מנהל קופת גמ"ח והיה לו פנקס מיוחד שבו רשם את שם המלווה ואת סכום ההלוואה, וכשהיו מחזירים לו את ההלוואה היה רושם בפנקס בדייקנות, וכך ידע אם הלווה פרע את חובו. יום אחד ניגש לרש"ש החייט של העיר לבקש הלוואה, וכשהגיע זמן הפרעון, בא שוב החייט לבית הרב ושילם לו את חובו. הרב היה שקוע באותה שעה בלימודו ואמר לחייט להשאיר את צרור הכסף על השלחן, ואז נטל הרב את הצרור והחביאו בינתיים בסוף ספר הרי"ף שעייין בו, ושב מיד לעיונו, ושכח בינתיים מכל הענין, ולא ציין בפנקס שהכסף הוחזר לו. יום אחד נטל הרש"ש את פנקס הגמ"ח כדי לבדוק את החשבונות, ומצא כי החייט לא שילם את חובו, שלח וקרא לו: מה עם ההלוואה? והחייט עומד משתומם ואומר לו: הלא שילמתי כבר מזמן את ההלוואה! והרש"ש השיב לו, אילו היית משלם בודאי הייתי זוכר, וגם הייתי רושם בפנקס. והחייט עומד בשלו שכבר פרע את החוב. לבסוף תבע אותו הרב לדין תורה, ופסקו שעל החייט מוטל להשבע שבועת היסט ואז יהיה פטור. החייט היה מוכן להישבע, אבל הרש"ש שהיה בטוח שהוא לא שילם לא רצה שישבע לשקר, ואמר לו שהוא מוחל לו על הכסף ובלבד שלא ישבע. כך יצאו שניהם מבית הדין, והשמועה יצאה בעיר שהחייט נוכל ושקרן... והפסיקו לתת לו עבודה עד שירד מיום ליום ונעשה עני ואביון. לאחר זמן מסויים נטל הרש"ש את ספר הרי"ף לעייין בו, והנה ראה מעטפה ובתוכה הכסף

והייתם לי סגולה

תורה - סגולה להבנה בתורה ולהינצל משכחת התורה לכוין מאוד באומרו "ותן בלבנו בינה, להבין, להשכיל, לשמוע, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים".

תורה - עסק התורה לשמה בהתמדה עם תפילות להצלחת הלימוד, היא הסגולה הגדולה והבדוקה ביותר לרכוש ידיעה בתורה ומידות טובות.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרה"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זינור הבנים

אמרו לו הסבירו לו הראו לו
איך הוא ידע?

פעמים רבות אנו משדרים לילדינו מסרים שונים מאלו שהיינו רוצים שישמעו. לדוגמא, יתכן שההורים היו רוצים שילדיהם יקדישו את חייהם ללימוד תורה, אבל אם השיחות בבית הן תמיד סביב נושא הכסף, זהו המסר האמיתי שהילדים יקבלו. איש עסקים מצליח רצה שבניו ימשיכו ללמוד תורה לאחר נישואיהם, והוא אפילו הקצה לכך תקציב מיוחד, ברם, שלושת בניו הגדולים התחתנו ומיד נכנסו לעסקים. הוא פנה לרב גדול שהתארח בביתו פעמים רבות לבקשת עצה. הרב לא רצה להשמיע ביקורת חריפה מידי, אך כיון שלאותו אדם היו עוד ילדים קטנים בבית, עליהם ניתן היה להשפיע, סיפר לו את הסיפור הבא: "זכורני בעת שביקרתי בביתך, ובנך הקטן כעס עליך בליל שבת, ומתוך כעסו כיבה והדליק את האור. תגובתך היתה: "אינך מזיק לי, אתה מזיק לעצמך", ומיד המשכת בסעודה. למחרת, שבר אותו בן כלי יקר מקריסטל בטעות תוך-כדי משחק. אתה כעסת מאוד, וכיבדת אותו במכות הגונות. איזה מסר הוא קיבל? התורה אינה כה חשובה כמו כלי קריסטל. הוא ראה שכאשר אביו מהלל את התורה, אלו הן מילים ריקות מתוכן, למען האמת, הכסף הוא הקובע". זו דוגמא למסרים הלא-מילוליים שאנו מעבירים לילדינו. האופן בו אנו מדברים על לימוד תורה וקיום מצוותיה, בהשוואה לדרך בה אנו מדברים בנושאי כספים, משפיע מאוד על השקפתו של הילד. הוא מסוגל לקרוא בין השורות. מסרים אלו ישארו חקוקים בו וישפיעו על השקפת החיים שלו. בדיק בית קצר עם חשבון נפש יגלה לנו שרבים רבים מאחינו אינם אשמים! ובעצם איננו מחפשים אשמים! מחפשים אנו רק להטיב מכאן ולהבא, ואם נשתדל לעשות את העיקר עיקר ואת הטפל טפל, ממילא יגדלו ילדינו בדרך ישרה ובריאה, וה' יעזרנו.

שלום בית

כלל ברזל!!

גם אם זוכרים לא מזכירים!!

הזכרת המאורע עם עמלק שברה את רוחם של ישראל. כך גם בנישואין, אנו עלולים לגרום צער רב לבן/בת הזוג אם נזכיר לו את שגיאותיו ובעיותיו הקודמות. בדרך כלל אדם מתבטא בצורה בלתי נעימה זו בשעת כעסו, כשהוא רוצה להביא סבל גם על בן/בת הזוג. אכזריות מעין זו מכאיבה מאד, במיוחד אם האדם שמזכירים לו את החטא כבר שב בתשובה. אין טעם לייסר אדם שכבר חזר בתשובה, כי אם ה' מקבל מיד את תשובת הפושעים, ודאי גם אנו חייבים לעשות כן. הצבעה גלויה על שגיאות העבר של בן/בת הזוג, כאילו מכריזה על שלמותך, ושאינך בך מה לתקן. ברור שכל אחד טועה, ואין אדם מושלם. חז"ל אומרים: "קשוט עצמך תחילה ואח"כ קשוט אחרים". לפני שתבקר את הזולת, עליך לבחון את עצמך ולתקן את חסרונותיך. אחרת, בנוסף להכרזה שאתה צדיק בעיני עצמך ללא כל יסוד, השני לא יקבל ביקורת ממך, כי הוא רואה שאתה אינך משתדל לתקן את התנהגותך. אדם המודאג בענין מסוים, עשוי לפרוק את לחצו על בן/בת זוגו. קל לו למצוא בדברים הטעונים תיקון, כי הוא רואה אותה תמיד. כמובן, אין זה הוגן להפוך את בן/בת זוגך לשעיר לעזאזל, כי אף אחד אינו אחראי על מצוקתך זולת עצמך. חפש את הנקודה שמפריעה לך ושוחח אודותיה עם בן/בת זוגך כדי לראות אם ישנם דרכים להפיג את הדאגה. בכל מקרה, בן/בת זוגך אינו צריך לסבול בגללך. התנהג כמבוגר שיכול לשאת את בעיותיו בעצמו, בלי להטעינם על בן/בת זוגו. כשהדבר אפשרי, כדאי להמנע מלדבר במשך חצי שעה לפחות מתחילת הרוגז כדי לתת זמן לשכך הכעס. אם תגיב מיד, ודאי תטעה. בנוסף, כשאתה מוכרח לדבר, דבר בשקט בלי להרים את קולך. שני עצות יקרות אלו ימנעו ממך צרות רבות שנובעות מהכעס. המרגלים נסו לייאש את בני ישראל מלהכנס לארץ על ידי שהזכירו להם את מלחמת עמלק. תזכורת זו אכן יאשה והחלישה את בטחונו של עם ישראל. עלינו לטול מסר זה אל ליבנו ולשמור במשנה זהירות שלא נזכיר לבן/בת הזוג זכרונות מכאיבים, אחרת נחטא נוראות כמרגלים. לעומת זאת, עלינו לרכז את כל השתדלותינו להזכיר לבן/בת הזוג את הצלחותיו ולעודדו להגיע אל פסגות גבוהות יותר. דבר זה יחזק את הקשר וההערכה בנישואין. ה' יעזרנו לזכות לתקן את מידותינו ולהרבות את השלום בביתנו, אכ"ר.

אמרי שפר

- רה"ק רבי אברהם דב מאבריץ אומר: על ידי ענוה: מעלים גם את המצוות שעשה על מנת לקבל פרס.
- רה"ק רבי מרדכי מלכוביץ אומר: כאשר עומדים על הארץ, בטוחים יותר שלא יפלו מאשר כשעומדים בגובה.
- רה"ק רבי זונדל מסלנט אומר: אם קטן אתה בעיני זולתך, ולא ישימו לב עליך, אל יפלו פניך - כי גם הכוכבים ידמו אליך.
- רה"ק רבי ברוך מסטוטשיק אומר: מי שאינו תופס מקום, יש לו מקום בכל מקום. (פתגמים נבחרים)

על כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

וסובלים צרות וגזרות. על כן בטוחים אנו כבר שהגיעה העת, שירחם עלינו ויגאלנו וישלח לנו את משיח צדקנו. ברם אם כך אנו אומרים, איננו אלא טועים, לא עליו תלונותינו, כי אם על עצמנו, כי רק אנחנו אשמים בדבר הזה. משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה משמש כל ימיו לבלר בבית המסחר של סוחר עשיר. ישר דרך היה האיש, ואת נותן לחמו שרת באמונה, וההוא אף שילם לו שכרו בעין יפה, כך וכך רובל לחודש. לימים מת אותו לבלר, והסוחר לקח את בנו לעבודה תחת אביו. אף הבן עשה מלאכתו באמונה עם הסוחר, אלא שלא האריך ימים ונפטר. העשיר קיבל במקומו את בנו, כלומר, את נכדו של הבלבר הראשון. אף לנכד שילם שכרו בעין יפה, כמו שנהג עם אביו ועם זקנו. לאחר שעבד שבועות אחדים, נכנס הבלבר - הנכד אל הסוחר העשיר ואמר לו: "אדוני, לו שמעני! יודע אתה, כי אבי וסבי שרתוך באמונה במשך ארבעים שנה ומעלה, וגם אני כבר עובד אצלך שבועות אחדים, על כן אני בא עליך ותובע ממך את שכרם של אבי וסבי במשך ארבעים שנה הללו, והסכום מגיע לך חמישים אלף רובל בערך". מילא העשיר פיו צחוק ואמר לו: "אי לך, שוטה גדול אתה! אמת נכון הדבר, שאביך וזקנך עבדו אצלי ארבעים שנה ואף שרתוך באמונה, ברם אני שילמתי להם שכרם, ואתה כסבור היית בטפשותך, שכל אותו זמן בחינם עבדוני? וממה, לדעתך, התפרנסו הם ובני ביתם כל השנים הללו? כלום לא ממשכורת זו ששילמתי להם? יתר על כן, מוכן אני להראותך את פנקסי ותרצה בעיניך את חתימות ידיהם על סכומי הכסף שקיבלו ממני". אנו באים ותובעים ממנו יתברך, שישלח לנו גואל צדק בזכות הסבל, שסבלו אבותינו ואבותו בגלות, ובזכות זה שעבדוהו באמונה וקיימו מצוותיו. ברם שוכחים אנו, כי הם קיבלו מקצת שכרם בעולם הזה, ועדיין מוסיפים לקבל שכר הרבה בעולם הבא. מה אנו כי נבוא לבקש את השכר המגיע להם? אנו מותר לנו לתבוע רק שכר מועט שבמועט בעד תקופת עבודתנו הקצרה. ודאי שאסור לנו להתרעם עליו יתברך, חס וחלילה! אנו חייבים להפיל תחנונינו לפניו, ולשוב אליו בתשובה שלימה, ואז ישוב וירחם עלינו ויחוננו וישלח לנו גואל צדק במהרה בימינו.

(משלי החפץ חיים)

אנו חייבים להתפלל שלוש פעמים ביום, וכל תפילה ותפילה יש לה זמן קבוע. והנה יש מי שמהדר בהכנות מרובות לתפילה ומאריך בהכנותיה, ומתוך כך הוא בא באיחור לאחר זמן התפילה. למה דומה אדם זה? לאותו כפרי שבמשך שנים רבות קיבץ על יד מעות לגדוניה בעבור ביתו. כשהיה מזדמן לו שטר יפה, היה טומנו. כך היו מונחים השטרות שנים רבות, עד שהגיעה ביתו לפירוקה. כשכא לחנויות כדי לקנות את כל הדרוש לצרכי הנישואין, סרבו המוכרים לקבל את כספו. היה הדבר תמוה בעיניו, ונמלך בדעתו לילך לבנק המלוכה, כדי לברר מה טיבם של שטרותיו. משיב לשם, ראה הרבה בני אדם מחליפים שטרותיהם. כמה מהם הביאו שטרות קרועים ובלויים, ואף על פי שגערו בהם, על שאינם משיגים על שטרות המלך שיהיו שלמים, מאחר שקירבו את קרעי השטרות זה לזה, וחתמתו של שר האוצרות שעל גבי השטר נמצאת שלמה, קיבלו אלו שטרות חדשים תמורתם. שמח הכפרי בליבו והיה ברי לו, כי מכיון ששטרותיו חדשים ויפים, בודאי, יקבל תמורתם שטרות עוברים לסוחר. אך כשהגיש שטרותיו באשנב הבנק, לא כן היה. הפקיד החזיר לו את שטרותיו ומאן לקבלם. נשא הכפרי את קולו וצעק: "אם מאתם בני אדם, שקדמו לי, קבלתם שטרות קרועים ובלויים, כל שכן שעליכם להחליף את שטרותי, שהם שלמים ושכולה אין בהם". השיבוהו: "של חבריך, אם כי קרועים ובלויים הם, בתוך זמנם הם, ומכיון שהחתימה שעל גביהם לא נמחקה, הרי הם בחזקתם. אולם שטרותיך כבר עבר זמנם ונפסלו מכבר על ידי המלך". הנמשל: בודאי, גרוע אדם זה שלא הכין עצמו היטב לתפילה, וגם היתה תפילתו שלא בכוונה כראוי, על כל פנים אם בתחלת הברכה ובסופה כיון בה, הרי היא בחזקתה, מכיון שהיא בזמן קבלת התפילות. לא כן תפילה לאחר זמנה, מה יועילו לה הכוונות, אם כבר נעעלו השטרות.

מהלכים אנו וקובלים, ופינו מלא טענות אליו, כביכול, על מרי הגלות שאנו מתענים בה זה אלף ותשע מאות שנה ויותר. אבותינו ואבות אבותינו, דורות על דורות, סבלו צרות מצרות שונות בגלות המר הזה והתענו בקושי השיעבוד, וגם אנו מוסיפים להיות משועבדים

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ אין הלוח נפטר מלשלם את החוב אפילו עברו כמה שנים והמלוה לא תבע את החוב, ואין אומרים כיון ששהה כל כך הרבה שנים ולא תבעו מחל לו, ואפילו שמענו בפירוש שנתייאש המלוה מן החוב - אינו יאוש.
- ✓ כשיש ללוח ואינו רוצה לפרוע, בית דין כופין אותו ומכין אותו כדי שיפרע, ככל מצות עשה שאין אדם רוצה לקיימה, כיון שגם פריעת חוב היא מצוה מהתורה. ומכל מקום אם הלוח ידוע לנאמן ותמיד נשא ונתן באמונה, ורק יד ה' היתה בו עתה שירד מנכסיו, פשוט הדבר שאין לאוסרו ולא להענישו בשום עונש, אלא צריך המלוה להתאזר בסבלנות עד שירוחם הלוח מן השמים ויוכל לפרוע.
- ✓ הוצאות שמוציא המלוה לגבות חובו כגון שהלך עבורו למקום מסויים או שכר שליח אחר המעות אין הלוח חייב לשלם לו. וכל זה בהוצאות שאינן ידועות מראש, אבל בהוצאות ידועות מראש, כגון שהסכימו שיבא המלוה או ישלח שליח לקבל המעות ממקום פלוני והתחייב לשלם ההוצאות, בודאי שחייב לשלם. וכן אם נתן לו צ'יקים על מנת להפקידם בבנק בזמן הפרעון והסכימו ביניהם שישלם לו ההוצאות פשוט שחייב לשלם, וכן אם הפקיד המלוה צ'יק בבנק והוחזר (פרט אם הוחזר מחמת טעות של הבנק וכדומה) וחייבוהו בהוצאות - חייב הלוח לשלם.
- ✓ לוח שקיים מצות פדיון שבויים ופדה את המלוה מהשבי, אין הלוח יכול לומר לאחר מכן שכבר סילק בכך את החוב על ידי שישלם עליו סכום גדול אפילו יותר מסכום ההלוואה. אלא חייב הוא עדין לפרוע את החוב, כיון שהיה צריך לפרש ולומר שינוכה החוב בכך, ואם לא פירש, אזי כוונתו היתה רק למצות פדיון שבויים.
- ✓ מי שיש עליו חובות, לא ירבה בצדקות אלא עד שיפרע את חובותיו.
- ✓ מי שחייב כספים לכמה בני אדם, רשאי הוא לבקש בשומע תפילה שיהיה לו יכולת לפרוע את חובותיו, וכן רשאי לבקש על כך בהרחמן שבברכת המזון, ויאמר בשומע תפילה: "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתתן לי עזר ויכולת לשלם כל חוב שאני חייב לבני אדם, ולא יתחלל שמך ב".
- ✓ מי שלוח כספים ולא הספיק לפרועם ונפטר לבית עולמו, והיורשים מתרשלים לפרוע החובות, חובה על קרובי המנוח ומכריו לעורר היורשים, שלא יתאכזרו על נשמת אביהם, ושיניחוהו לבא למנוחות. ויסבירו להם: כי כל יסורי גהינם לא יועילו לאביהם, כל עוד לא נפרעה הפרוטה האחרונה.

(הבית היהודי)

- ✓ המלוה את חברו סתם ולא קבע לו זמן לפרעון יש לו זמן שלשים יום, ואינו יכול לתבוע תוך שלושים, כיון שסתם הלואה היא שלושים יום. ואם התנה שיתבע כל זמן שירצה, יכול לתבועו אפילו ביומו. ובמקום שיש מנהג הולכים אחר המנהג, בין נהגו פחות משלושים יום ובין נהגו יותר משלושים יום.
- ✓ היה כתוב בשטר שיפרע במשך שלושים יום, הכוונה שיפרע מעט מעט, ומכל מקום אם לא היו לו מעות מזומנים, אין בית דין יורדים לנכסיו תוך הזמן.
- ✓ המלוה את חברו וקבע לו זמן לפרוע, אף על פי שלא קנו מידו, אין המלוה יכול לתבוע מעותיו תוך הזמן, בין במלוה על פה ובין במלוה על שטר, בין במשכון ובין שלא במשכון.
- ✓ אם אין ללוח מעות מזומנים - אינו חייב למכור נכסיו כדי לפרוע במזומנים אלא נותן לו קרקע או מטלטלין שיש לו. ומכל מקום אם המלוה אינו חפץ בקרקע אלא רוצה להמתין עד שיהיו ללוח מעות, הדין עם המלוה, ואין הלוח יכול לכופו לקבל קרקע.
- ✓ אם יש ללוח מעות וקרקע או מעות ומטלטלין, ורוצה הלוח לפרוע לו במעות, אין המלוה יכול לומר איני רוצה מעות אלא קרקע או מטלטלין. והטעם הוא מפני שחכמים השוו מדותיהם, שכשם שאם המלוה רוצה מעות חייב לפרוע לו מעות כשיש בידו, כך צריך לקבלם.
- ✓ אם אין ללוח מעות ויש לו קרקע ומטלטלין, אם חפץ המלוה במטלטלין אינו יכול לפרוע בקרקע, אבל במטלטלין עצמם, אין המלוה יכול לומר בחפץ זה אני רוצה יותר, וכן אין המלוה יכול לומר איני רוצה מטלטלין אלא קרקע.
- ✓ המסופק אם לוח מחבירו, וחבירו טוען שברור לו שהלוה לו, ישבע לו שבועת היסט שאינו יודע ופטור מדיני אדם, אבל צריך לשלם מדיני שמים. ואם גם התובע מסופק - פטור אפילו מלצאת ידי שמים.
- ✓ אם הלוח יודע שהלוה מחבירו ורק מסופק אם פרע את החוב, אף על פי שחבירו לא היה תובעו, צריך לצאת ידי שמים ולשלם, אבל אם הוא מסופק בכלל אם לוח, ואמר לחבירו איני יודע אם הלוייתי, כיון שבלי תביעת אדם אמר כן - פטור אפילו מלצאת ידי שמים.
- ✓ אמר לחבירו חייב אני לך מנה, וחבירו אמר ודאי לי שאינך חייב כלום - פטור אפילו מלצאת ידי שמים, אף על פי שהוא יודע שבדאי שהוא חייב, כיון שבדאי נתכון למחול לו בלב שלם.

הודעה משמחת! ניתן לקבל ללא תשלום דיסקים לשמיעה של מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א. להזמנות: 052-7181618. ניתן להשאיר הודעה. *הכמות מוגבלת, כל הקודם זוכה!*